

-74-

HÜTBE

KÜTÜPHANE

T.B.M.M

DOC:
YER: 74-2257
YIL:
CLT:
KS'1:
KOP:
DE'1: 74-4229

KÖTÖPHANESİ

مادرید سفارت سنیمه ماشکای
طوبه می حلمی

ادن بمحی

خاطر

ترکیا بیلق عثمانیلقدر، عثمانیلق ترکیا بیلقدر.

(بجود)

۱۳۱۸

خطبه

ترکیالیلر!

«بن» بو «بن»ی سوزه، غالبا، هیچ قارشیدیرمدم.
بربو اکسیکدی . . اوده اولسون :
برزمان . . عقلمنجه، خلقك ایلیکیچون، حکم
ایتمد- ای ایتم، ایخدم، اونی بکا، بو بن بیله صو -
رامن - فیرلادم ، شو میدانه چیقدم . باغیره جاغیره ،
چیرینه جابالایه اوغراشه دورمهده ایکن . . برکون ،
جبده بوغازك یه جک ، الده خدمت دستکی - پاره -
فائدی. خدمتدن قالمه مق، دوشمه مکده آرنق الده دکل.
برا زده کوسکونلک وار . . نام بوصره ده بنه شیطانلر
بایردی : هایدی «مادرید» . . : یارین سورونورکن:

(بر او فنهلى معاش بولىـيدن او ده بىئىم نه او لودى
بوقسە نەشانى واردە. نەددە عنادى مەتائى ؟) دىيە.
جىكلرڭ دەا ايلك آدېمىد، آغىزلىرىنى قىائق فەرىيە. بو
چىركىن اندىشە اىلە. بويىلە بىر خود اندىشىڭ اىلە مىداولەم.
بىئىم : اوج بىش كون دورمىق ، دونكىكمەن دونكى.
دفع او لوب بىر طرفە كېتىمك ! بىتمە او بيون او بىنامق يوق:
بىلەم نەدىن ئىكەن بول بىلە ويرىمازدىيورم . اىكن هەر
أصلە ويرىلمىيە باشلاندى. اوج بىش : اوج بشىوز
او لىسون دىرکن اوج بىش آى فالەم. بىر بىجە «رذالت» لە
[**] دالەم . اس تىغا اىتىدم . مادرىد دن چىقىدم . بىنە
دالدىقلەمدەن چىقەمدەم : استغفام قبول او لىندى . قالىقىدم
بىنە مادرىد . كېتىدم شىمىدى بىنە كەلەم : آرتق ايشم،
[**] اعتبار هوادن قىردى اىلە او لامىز يوقسە
رذالت او لور ؟ . بارەسىز دىيە . قبول رذالت مىداش
اىعادە رذالت يائىدە بىلە پڭ ذاپلەنە بىر رذالت بىنە
جىرسوز، مساڭ بىينىمەلى :

کو جم ينه يو طرفه ده. ها، بوسفر استغا ايله دكلـ اذن
ايستدمـ مامور يخله كالمـ: زيرا بوسفر سويـلـيه جـكـلـهـيـنىـ
مامور او لانـدهـ او لـيانـدـهـ سـويـلـيهـ يـهـ بـيـلـيرـ . دـيـكـلـهـ يـكـزـ
ياـقـهـمـ، اوـلـشـىـ يـتـمـشـىـ بـرـاقـهـمـ . بـرـقـاحـمـ وـارـسـهـ عـفـوـ ايـدـ.
بـلـسـينـ كـيـجـسـينـ دـيـكـ مـاـيـسـمـيـورـمـ :

سلـكـ شـرـفـكـ مـحـافـظـهـسـىـ بـلـكـدـهـ پـاـرـلـاـيـلـمـهـسـىـ، حـتـىـ
سلـكـ شـرـفـيـچـونـ سـلـكـهـ صـدـاقـتـدنـ آـيـرـيـلـمـشـ کـوـرـوـنـلـكـ
بـيـلـهـ مـجـازـاتـ اـبـدـيـلـهـ لـرـيـلـهـ اوـلـورـ .

بنـ صـفـرـهـ يـاـقـينـ بـوـ«ـبـنـ»ـ اوـزـرـنـدـهـ کـوـرـوـلـهـ جـلـكـ اـرـنـداـ
دـهـ ، نـبـاـنـهـ، عـنـادـهـ اـهـمـتـ وـيـرـيـلـمـهـ جـلـكـ خـلـنـ اـيـتـدـمـ .
ياـكـلـمـسـمـ: خـلـفـكـ ذـوقـقـ شـوـقـقـ اـمـبـتـقـ قـيـرـدـمـ باـخـصـوصـ
کـوـکـ آـوـوـهـ جـقـ بـرـ اـيـشـ بـجـرـهـ مـدـکـدـنـ مـاعـدـاـ بـرـدـهـ لـكـ
اوـتـ بـنـ اـعـقـادـجـهـ . يـالـکـزـ بـرـلـکـ آـلـدـمـ: پـاـرـهـ يـدـمـ !
برـاـيـهـ خـلـقـ اـيـجـونـ کـيـرـيـشـلـنـجـهـ قـزـأـجـ تـعـاـبـلـهـ خـلـفـهـ
اوـلـسـالـيدـرـ .

طوغرى نېيابىم كە: خلقك خىرىنە . كارىنە —
جالبىشىقىلە — قزاندىغۇ مامورىتىدە قالەبىسلىكىم ايجون
جىمىدە يارم بولۇق لازمىدۇ يوقدى ! جار وناجار بىر
زمان — آلدەقلەمدەن يىدم يىدم اما بىتاللاھ بورجىدر
اودە يەمىسىم اىستىدىكىرى يالپارسکر.

خلق اىستىدىكىنى يابىبىلىر يابىلەيدر نېيابارسە حقلىيدر.
شىمىدى .. بىر (آدام) دن بىر قاج ماڭفېر كاپىور .. كۆنم،
بوغۇزم اوتكەن كېپۈر . او زىرىھ بودە بورج قالپىور . نە
جارە ئەنۋەزىجە ، يولىز اولان ، خلقك اىيلىكى بولۇندە
ھەرىپوكە . ھەرچەلە قاتلانىلىمەيدر . سە، ناموسە، عزىز
ئىشە دوقۇنورسە بىلە نەواولا بىلىر . بىر كون كاپىر ، ھېسى
بىرىشە كاپىر . كەلەپەجىڭ اولسە بىلە لازم كلن يايىلىمەيدر .
مەعلوم آ : (الحرب خدعة) در . بۇ، او دىيىكىدر كە:
اسان ، خلقك خېرى مقصىدىلە، اصلًا ئىضىچون او ما ماق
شر طىبلە، نېيابىبىلىرسە، نېيابىق لازم ايسە يابىلەيدر .. آجى
ائىش، آغىرمىش . دايائىنەلى ! ..

چکشمه دن بونلمیور . دنیانک اک بیوک بیوکلکلری،
فضیلتاری اک چیر کین کورونتلری، اک آجیلریدر . جوق
زهر علاجدر . فضیلت روح صیقیتیلری و برن ایسلکی
یا یمقدار . دکر . اعتبار آله دکل صنعته در . فاضل ،
فدا کار . بیوک ، نفسه آغیر کلن ای ایشلری یا پاندر .
کوزلسلکلریته دویوم او ماز نه صنعتلر وارد رکه : آتلری
چیر کینلکلرندن الله آلینه من . صنعتکار ایشینک سوکنه
باقار . تبدیل هوا یه ، ای او مایه کوتوریلن خسته لر باشقه
بول بولنه مهنجه بطاقلقلردن . پیس یولردن چکیریلر . نه
بطاقلقلردن چکیلرکه : سوکنده جنت منالی یولره چیقیلر .
او کاده شبهه یوقدرکه : چاموره باصوب ده ، باوب ده بولانمده دن
سچمک کرامته ، هله ، دالوب قالوب ده چورومه مک جو .
هر ده کی مساغلامله با غلیدر . بر کره جو هره که و نیله بیمی
هر ایشه یا پیشیله یلیر ، کووه نیشه ده آلدابلمه من ایسه
یا پیشیلاندن ضرر کله من ، کلسه ده لکه او لامن ، لکه صد
سیله ده باس یوقدر . یار ایجون نه یاره لر آلینرکه : مکا .

فانی، او زرلربنی همده یارالله طوز اکبلدیکنی کور.
مکدن عبارت اولور. ذوقک طاتلیسی، جلوه لیسی، الک
جنپشلبیسی ده بودر.

خلاصه: کوزل، فقط عمسمی بر مقصده ایجون الک
چیرکن، الا یکرخ ایشرون بیله چکنیله مک لازمدر.
سوز کلیشی: او زریزد «غفلت» کی بر دشمن وار.
بر دشمن که: ترکیابه بولیو بوخه یا صلانش. بزی از مکده
اولدقدن ماعدا بزهده بربورزی از دیریور. شیمدی بونی
او زریزدن کیدرمک، بزهده اونی ازمک. یوق اینک
ایجون نهایمیق ایحاب آیدیورسه یا پنه ما لیز؛ با خصوص او.
ذریزه باشدن باشه چوکش بولنیور. صانکه دنیا قدر
بر مولوز در؟ آی، بونی بن بوراده کندی کیفمه با فقله
سن اوراده کندی بیلدیکنه کیتمکله قالدیره بیلیر میز؟
میز بر او مالیز، بر ریزه با غسلی بولنیمه لیز؛ بر مقصده
کودر بر، برایکی جمعت حالتده بولنجه لیز!
— آی سنک آرادیفک جمعیتی؟ آل بکن بکندیکل قدر!

بويلهمى دېلىور ؟ بىكى بىكىندىم ! فەص ،
بى قبول ايمىور . بىلەم نەدن ؟ « سەن بىزدىن دەكلىك ؟ »
دېلىور . بى باشقۇنىڭ بىكەنچەك اولىم : « دېنىك ، جىنسك نە
در ؟ » صورغى ، سۇۋالە قالقىشىدى . نەبو ايشىمە كاپىر . نەدە
اونهكى . . . كىرى يە قالانلىرىدە كېم بىلەر نەدر ؟

خەفەدر ؟ بى سىزدىن . بۇنلىرىن دەكلىي ؟ بى ايجلىرىنە
صانىكە نەيە آلمىورلۇ ؟ دېنىمى ، جىنسپىمى قورجالامەدە
نەمعنا وار ؟ مەجىا شو بىرئەنچەك طاشىينى آيىقلابەز مىز ؟
شوقدركە : بوايىشە . بىرچى سى قدر بىلە . جەنس ، دىن
كۈرۈلۈسى قارىشىدىرىيەمەق لازىمەر . بوقسە نەبرىج
قالىر ، نەدە طاشى ؟ دانا جەنس ، دىن دىدىكىمىز نە او .
لىور ؟ بولىر ، دىيادە ئاك سويمىلى . ئاك مبارك وار ئەنلىرىدە ؟
اسانلىرى بى بىزدىن آيىز قەرە جاپىلەر بىزندە بولانلىرىلە مىز .
بوقسە جىات ئايدىامش اولىور ؟

زىكالىلەر ؟

بىن ، بى « انسان » م . البتە اسانلىك بى جىنسىدەم . فقط

او تاریخ ایله بکادر، بنم بوده دین ~~کبی~~ وارلم وار.
بوده الله ایله بنم آره مده درو. بونلرک بوراده لزومی بوق.
بن، بر عثمانلیم زیرا ترکبالدیم :
هر ترکیالی عثمانلیدر .

بوندز بحث ایدم : «بن ترکیالی» ایله سوز ترکلا
لیلر، آره سنده نهوارسه او نک او زرینه قونوشم.
بوده: «ترکیالیق»، یعنی: «عثمانلیلیق» درو. بو، ای ترکیالیلر
بچ سزدن هیچ بریکردن آییره من. بلکه سزه بر لشیدیر
سزکله «بر» ایدر. نصل بر میز ؟ کندیمه دبدیکم کی
سزه ده «عثمانلیلر» دیمه بیلیور میم ؟
عثمانلیلر !

بن نصل بایبور سم سزده موقة او لسون هانکی
جنس انسانلر دن هانکی دیندن ایسه کر بونلری بریانه
براق بیلیور میسکن ؟ آره ده. بم کی — نه بزی کیمیز دن
دها زیاده اولق او زره کیمیزه یاقین طوتان نده بربـ.
یمز دن آیران دکل — بزی بربـ بزه برسور تده بـ درـ.

جهده برلشیدیرد ۰ ۰ بزی بربریزله «بر» ایدر بر
«عهانلیلق»، بر «عهانلیلق باغی» کوره بیلیور میسکن؟
شو دقیقه ده هیچ برینز «ترکیالی دکلم» دیمه من، اویله
ایسه «عهانلی دکلم» ده دیمه من. کذا: هیچ برینزک هیچ
بر «ترکیالی» یه «ترکیالی دکلسک» دیمه یه دبلی وارامه یه.
جغی کبی «عهانلی دکلسک» دیمه یه ده اصلاً حدی او لامن!
ایشته هیچ اومازسه شوئی دوشونه رک جاندن کوکلدن
فرداشجه عهانلیجه بر قاج لاف ایمک بربریزی آکلا
بوب دیکله یه بیلیک او زره موقة او سون هپز بردن
بر «عهانلیلق» طاقینه بیلیور میز؟

قومیتلر، جمعیتلر.. ای جمعیتلر قومیتلر..
ای ترکیالی مجددلر!

سرلر ایچون شوتکلین قبولدن صوکره قومینه لمیکزی
جمعیتلر بکزی ده یوق فرض ایمه کز لازم کلیبور. سوزه
لریزک طرف کوزه تیلمه یه رک دیکله نیلمه سی پنه طرفه
کوزه تیلمه یه رک پایلمه سی لازم در. بوده جنس دین..

حنه طاقم سوزه آلينمه مقله او لا بيه جكدر . نه کيم :
بن . ايشه بن بروقت بر جمعيتدن ايدم . بو حکون
دکلم . واقما «يکي عثمانلى» يم . بو تر دنم ، فقط «مجدداڭ»
خلاقى خيربىه جايلىشىق او لىدىيچۈن بن ده — عقلمىجە
— حالا جايلىشى دوردىيغىم ايجون باخصوص خلاقى خير .
بن بىلدىكىم شو سوزلرى او - سون سويىلەمك مىكىن
أولامىهرق «مجدداڭ» دن ده صىرىيەملەقلىقىم مىكىن او لامىھە .
جيچىسون «يکي عثمانلى» قالمقلىقىم طىعىدر . بوندن ماعىدا
ھېچ بىكى عثمانلى يە باغلى بولىندىيەمدەن يېكى عثمانلى ايسەم
بىلە فرقەسىز ، بى طرف بىكى عثمانلى يم ، «بى طرف بى مجدد» م
سوزلرە شو سويىلەجىكلەرىي سويىلەپىلىمك صفتى . سىر .
بىنلىكىن ، سلاحيتى كىندىدە ايشه بوسايدە بولىبورە .
سوزلرە سوزلرىي يالكىز «يکي عثمانلى» ، يعنى «مجددا»
و «عثمانلى» كې دېكەم كىز لزومنى حىس ايدىبورە ، نەنلى
نەنلىقىسى قبول ايدىبور مېسىكىز ؟
بن . قبول اىتىدىكىز فرغى ايلە سزە . ايشه ھېكىزە

آرقداش دیودم، دیکله ییک. اولا سزه سو بیلورم :
آرفداشتر!

هر بریز یا لکز خلقت خیری یا خود هم بونک
هم ده کندی مادی، معنوی ذوق بریز. من فتلریز ای چون
عقلمنز ایردیکی. هکو جز بتدیکی. قدر بربول طوتش،
جالیشیورز. کوزل. فقط اویله فرض ایدم که: به
هر بریز لک عقلی، هله مقصدی پک باشه، باشه در. به
اویله فرض ایدم که: هیچ برعیز ک مقصدی حسوله کله.
میه جکدر. مثلا: انکللر وار. اویله انکللر که: هیچ بـ.
بریز ک فوبیه آتیله میه حق درجه ده آغیر در لر. ای . . عجیبا
قوتلریزی بر لشید بر رسم ک نه او لا بیلیر؟ بلکه هیچ که
بکر ز. ای . . عجیبا قوتلریزی بر لشید بر هنر میز؟
هکندیز بر نشمہ لیز که قوتلریزی ده بر نشید و بیله مم
اویله دکلی؟ ای . . عجیبا بزر لش هنر میز؟ ذاتا بر طاقدلر.
بر لش مثلر. طاقم طاقم او لشلر. عجیبا شو طاقم طاقم
بو لنه می ده اور ته دن قالده ره هنر میز؟ هیز باشدن باشه

بر او لامزه سه بیله عجیبا مقصده جه. آرزو جه او لسو ن بر
او لامزه میز؟ هله بر او غر اشم. ده نه یعنی. بر شی غائب
ایده جک دکلزا آ. بلکده قزانه جنر. الا آزادن، بر بریزی
نم کوبکدن طایه جنر که: بوده بر کارد ر. بوده شویله جه
درت قولدن او لا بیلیر:

مقصد لریزی بر اشیدیر مه او غر اشم. . . بر!
بر او لاجق مقصد لریزه و پرمک ایستد بکنر
شکلری بر لشیدیر مه او غر اشم. . . ایکی:
بر او لاجق شکلی مقصد منه و پرمک جازه لریزی
بر لشیدیر مه او غر اشم. . . اوچ:
بر او لاجق جازه لرک بوند سقلری یولنری بر اشیدیر.
مه او غر اشم. . . درت!

بوراده هم زجه. یاخود بو کون آیری. غیری
کورون بر چو قلریزجه: در دنجی او لامزه بیله او چنجی
او چنجی ده او لامزه ایکنچی، هله بر نجی مطلعها او لا.
حدقدر. بر نجی او لدینی. . . بو بلر جه ده ایش یکی داشتن

در دنخی به فدر او ز آیله حق . احتمالدر : درت نقطه او زر -
نده بر لشنه میه جکلر . بر برندن آیریله حق لر . فقط هر حالده
بتوں او درت نقطه او ز نده بر لشنلر بولنه حق بلکه ده
بر چوق عهانلیلر او نله قایله حق ده زیرا : او قایلاندزده
فکر لری ایستکلری آز چوق قبول ایدیمه ش او لا جقدر
هر حالده بو کونکی یاریم اتحاد لر دن دها صاغلام دها قو نه دها
اطرافی بر اتحاد حصول بوله جقدر بوده : او ز آقدن او --
زاغه مکتو بلا شمه ایله آجیقدن آجیقه غزن ته لره قلم ایله
بر قاچزک بر آردیه کلمه سیله حتی هر طائفه آبری آبری
یاخود ایکیشر او چر بولو شرق آکلا شوب دیکلشمہ سیله
او لامن والا : هب یوز بوزه کلینمہ می طوبلا نیلمه می
بر مجلس بر قو نفره یا یلیمه لیدر !

بر قو نفره یا یلیسین که : بتوں عهانلیلر ایحون او لسوں
بتوں عهانلیلره آجیق بولن دیریاسون تاکه : هر عهانلی
کله . هر عهانلینک فکری بیله . هر عهانلینک فکر شه کوره بر
فکر ایدینیله . بوفکره کوره ده حرکت ایدیله . بوفکره

ڪوره حرك ايديلسين که : نهیق ميق دينلر
بولنسون. هده حيق ميق دينک ايسٽه چڪله و سبله
براقيلمش اولسون. بناء عليه، ڪندينه «کوونهن» هر
«ترڪالي» فونفره به گله ليدر . ڪندينه کوونهين ده گله به
اوغر اشمه ليدر. اوت :

فونفره به هر عٽانلى گله به اوغر اشمه ليدر ।
هله ڪنديلري خلقك سلامته چاليشير كورنلر گله.
بيلمه به دبکر هنپريلرندن زياده غبرت اخمه ليدرلر.
هله قوميٽلر، جميٽلر بر . بر قاجر و گيل كوندر مك
بوليـه — فقط ظاهراً قوميـه، جميـت نامـه اوـلماـق
شرطيـه — گلهـي وظـيفـه بـيلـمه لـيدـرـلـرـ.

مادام که نفسـلـرـ خـلقـكـ سـلامـتـهـ چـالـيشـمـلهـ موـظـفـ
بيلـنيـورـ، مـادـامـ کـهـ شـوـ فـونـفرـهـ خـلقـكـ سـلامـتـيـچـونـدرـ بوـكاـ
اشـتـراكـ دـهـ وـظـيفـهـ درـ. بوـظـيفـهـ تـكـ اـيـفـاسـيـ بعضـيـ
هنـپـرـيلـزـ جـهـ دـهـ قـومـيـلـرـ، جـمـيـتـلـرـ جـهـ اوـلـدـيـنـيـ قـدرـ
فرضـ بـيلـيمـهـ لـيدـرـ، يـعنـيـ :

ترکیانک هر کوینه، گوشه‌نه . هر شهریه،
ولاپته کوره ایلری کن، یاخود ایش بیلیر صایپالانلر
قواغردیه کمیه دیکر ترکیابالیلردن، دیکر عنانلیلردن
زیده اوغر اشمہلیدرلر .

هر دیندن، هر جنس عثمانلیدن، لکن ترکیانک بالکر
بر، یاخود بر قاج نقطه‌سند کاشلرک بوئنسی الوب من ،
ترکیانک اورتەسدن، قیسندن، کوشسندن، بوجاد
غىن ده، هر ياقەسندن ده كېيىمەلیدر .

ترکیابالرلر سلامتی باسند او رتە يه قوئىلە حق
استعداد، قابلیت بختلری ياندد ترکیانک ده عادتا هر نقطە
سند استعدادى قابلیتى بخچى يولىدىر يامەلیدر، ايشك اطرافلى
کورولەسى ايستيورسە ايشتە شويىلە جە هرياندن كله يه
چاپلىشىمەلیدر .

اي . . عجیبا (سلامت دولت) دىلن مىثلە ده يانکر
شو كانلر طرفىدن يولىلە كوزەپىلمىش او لاچقىمى ؟
دا ئاما عكىنى دوشونڭ لازىمدر، مىلا: كانلر يالكىر

اھالىدەن عبارت او لابىر. حالبوکە: اھالى منفعتى. دولت ساد.
منى دوشۇنور بىناً عليه كەم جىكلىرىڭ يالىڭر اھالىدەن او ناسى
سلامت دولتك منفعت اھالى ايچىنە قايىنابوب كېنەمى
تىتجەسىنى وېرىپىلىر. او بىلە ئىيە :

قوغۇرە يە كېجۈك بىرۈك مامۇرلەرن كاشىلر بولۇنەيدىر.
او شرط ئىيە كە: «حىكومتىلى يې» دىمەنە جىكلىر. حىكومتىلى
اولەرق طاينىمە يە جەقىلدەر. يالىڭر حىكومتىك سلامتىه
دىل - هەركىس كېيى - اھالىنىڭ منفعتىدە الورىشلى فىكتى.
دۇنىيى ايلرى « سورەرەك بىيىطراف بونە جەقلەر. ياخود
بىيىطراف كورۇنە جىكلىدر .

نە دىيورسەكىر . . آرقداشلار. اى مامۇرلۇ !

شو بىيىطرافلىق تىلىنى آنان شرطە كورۇدە بىيجىز بىرەن
ايچىنەن : بىر مامۇر اھالى ايشىنە اھالى ايچىنە قارىشە من
غۇلۇلەنە صايىق بىجىلى قالاپور . حتى بىز بۇنى بو مجالىسىز
لىكى حىس يەدرىك شو ايشە تىشتى بىجۇرىتىنى دە حىس
استدەك . بو بىجۇرىت ساڭىھىسبە دركە: بىنە بو بىجۇرىتىه

دایاندق. بوکون مأمور اول دیغمر حالده قو نفره يه — دکل اشتراك ایتمك — تمل آتفق دعو نلرده بولتفق درجه سنه پيله کندیزی سربست کوردك.

دون : اهالى راحتنى لاشنجه بتون مأمور لره دشمن کوزيله باشه يدر دير کن بوکون: مأمور صشيشه بوي کوستريشمز — حانا — خلقى أولو صاندېغمىز دن دکل ملکه مەقصدىن شو قو نفره مىشىله سنه بىطراپاق او زرىنه بىتمىل بولەجىنى اچىزون. هەركىمك اولور سه او نسون. سربست بولەپىلە جىكى . . . سربست. جىارلى . غيرتلى بولەسى لزومى «بالشع» کوسترمىدر. ذاتاً حوكو. متىز . قو نفره يه اشتراك از زرىنه، تادىجزه دکل. تاطيغىمىزه كىدە جىكىدر. زيراز: کندىسىنى مدافىصىز. مدافعه سز براقيه حق او لانلر. قو نفره يه اشتراك ايدە جىك او لان مأمور لردر. قو نفره نك «منفعت اهالى» ايله برا بىر «سلامت دولتى» تامىن ايجيون آرەبەجىنى چاردلرى کوسترنىجە بىلە مكافاهە مظاھر ايدىلە من لازم كەجى شىھ سزدر. بۇ .

بر مأمورك آمرینه لایخه‌لر ویرمه‌سی قیلندن اختیاری بر
وظیفه‌نک ایفا‌سی دینکدکر، فقط یارین، قوانفره صو-
کنده او بوشوله‌من‌ده حکومت عالیه‌هه بر جمعیت با پیلرسه،
سوز کلیشی: بن داداوجمعیته کیررسه، الیه بی دارآغاچه
چکمه‌یه بیله حقی اولور شو فدرکه: حکومتک بو حقی
یارین ایچوندر، بونی برافهم بوکون بر حیی، بر صلاحیتی
وار، بوراده اصل او ندن بحث ایمه‌لیز:

حکومتک، یعنی بزمأمورلرک بوکون بر حفمز، بر
یجه چیتمز آیاق آلتاه آلینیور، اهالی حکومتی، یعنی
بزی بزمأمورلری دشمن بیلیور بو، نرکیا دشمنلری
اولدیفمزه چیفار بونی قبول ایده‌مه‌یه چکمز کی «یارین»
من‌دن‌ده امین بولنه‌مزی الیه ایسترز: اهالیات الیه بو
فرمات چکرد بزی ساطیردن چکیررس نیپاژ؛ بونی اطف
ایدو ب یامزده برکون الیه بر قوت آلمیر، بزی برلیمزدن
سوپوریو بررسه عمریمزی نصل چکیربرز؛ چوالق چو.
چغمزی نصل چکیندیربرز؛ ایشه بواندیشه‌لرله بر ابر

«سلامت دولت» مسئله سنگ مدافعه‌سی کو زیزه شو دفیقه
ده اشمهم رو ظیفه کبی جاریه دهد در . بو مدافعه . قو دعره ده
بزمأمور لرک بولنجه من له او لور : اهالی استعدادی سایر .
دوکر : حکومت ده استعداد سزا فنه دا ئر سچیدیکی تخر به .
لرنی کو ستر بو تخر به لر بزی ، دکر لر بزی کو سترمه لیز .
عنو ایدرسکن . . کنندی ده نعمتدن صایپوره .
آنجق ، آرقداشکار او لدیغم ایچون تخر به لر بکر شرفدن
حصهم بولنجه بیله جگنی دوشونه رک عمومی سوپلیوره . بوقسه
بن بر صفرم . . بو . باشقه بحث ! . . مسئله نک اساسی :
قو نفره مأمور لرک کلمه به . عادما ، مجبور او لدقیرنی
کو ستر مکدر . بو کاده حکومتیز جاندن . کو کلدن مساعده
ایده جگکدر . عکسی تقدیره : اهالی به بر دیدی قودی
سرمایه سی دها ویرمش حق بزمأمور لری بیله اینجتمش
کو جندره ش او لور . خلاصه بونجه حقوق دولت ، بونجه
حقوق مأمورین اظهاره . محافظه به ، مدافعته به محتاج ایکن
شو قونقره مسئله سنده نه حکومتیز جه مساعده سیز ، نه ده

بزم امور لرجه غیر نیمز بولننق یاقیشیق آله مید جنی البه
مالا حظه سیوریله جقدر. نه حاجت:

قو نفره به ذات شاهانه تشریف بیوره جقدر
حق قو نفره ددد ذات شاهانه نک فضلله جه. مستنا او لارق
حکمدار انلاری صفتلری طانینه جتدر. چونزکه: ذات شاه نه
ادالی ایله حکومتك — جدفاصلی، واسطه سی. و کیلی — بر
او لیشنک نتایلدر. با خصوص قو نفره جه اهالی
نامه حکومته. حکومت نامه اهالی به قرارلر. طبللر
آبلیقی لازم کله جکی احتیالی مغقدر. بوباده واسطه،
آنحق ذات شاهانه او لاپیلیر؛ بناء عله:

قو نفره دده بر سلطنت کرسی بولندریله جقدر.
ذات شاهانه نک ده یا بالذات تشریف بیوره لری، با خود
و کیل مرخص کوندرمه لری لازم کله جکی طبیعیدر.

قو نفره ده، مقدار او لو بده کله مک یا بیله رک. یا پیامه.
بر لک اهمیت ویرمه مکدر که: نه بوجهلى: نه ده بود رجه قید.
سز لئی هیچ بر عهانلیدن او نه اماز . . . بو کون: تر کیا لیلر ک
بر قسمی کندی هو اسنده . . . بر قسمی بونذرک ضررینه،

برقسى ده خيرىنه چالىشپورمىش . . نەمعلوم ؟، خىرد
چالىشانلر حكومتە ضد بولىيورلار، ايش، . . يحون ؟، . .
حقى بىرىسى ده ضد ايشلر! . . سبب ؟

بىامىم . . بىلىورم اما، بىلىمۇرم؟ . . زىرا: نەجىنده،
نەجىنچىدە نە حكومتە اهالى، ياخود جەپتەلر، نەدە يالكىز
جەپتەلار بىر آردىھ كلوب دە بىرلىرىنه «نە اېتىيورسڭ؟» دىيە
صورىدىيەر، اور تەنگەدە «شۇنىڭ اېچۈن طوبىلاندىق، بۇنىڭ
اېچۈن آپىرىلدق» دىدىيەر، اىشته بوكۇن، اى . . عەمانلىرى!
شىمىدى يە قدر يابىلەمش اولان بوايش يابىلە جىقدەر . .
مسئلە، عادتا رسمىلە شەجىدەر :

اعضاسى اهالىنىڭ انتخابى، حكومىڭ نصىبى ايلە
اولامە بەجىنى اېچۈن «غىر رسمى»؛ فقط . . اهالى ايلە
حكومت، حكومت واهالى ايلە جەپتەلر، بىرىسىنە قارشى دە
جەپتەلر، يعنى بىتون تۈركىيەلىرى آرەسندە يابىلە جىنى اېچۈن
«رسمى» صايىلە جىق بىر «محلس» بوكۇن قورولە لىدىر .
يازىن كورولەمىسى، قورولەمىسى اىستەن مەجلىس، «عەمانلىلىرى
مەجلىسى» نىك تىلى، نۇنەمىسى اىشته بودر؛ قو انفرە در!

بناءً عليه. سویلیورز: هر عثمانی بوجاسه. قونفره به کله به او غرائمههایدر :

اونوتوباهسین که: هیچ بوزکیالی - ایستر مأمور اولسون. ایستر بر طاقم هیتلر. فرقدلر، جمعیتلر. قوه میتهلر طرفدن کشن بولندسون - ظاهرده هیچ برو طرف ایچون سوز سوبله بهمه جك؛ بالکنز کندی نامنه حرکت ایدر «کورو نه جات» در. بولله بیانیه جکدر. بزه ایشک باشلاقه بیجنده بولله بیطرفلهار بولندبرمه بی بالکنز خیرلی فائده دلی دکل. الزمده کوربورز . خلاصه :

قونفره آچیلیشندن قیادیشنه قدر | * | عادنابر «متار که» حالی حکم سوره جک؛ نه حکومته. نه ده ایکی رکیالی طرفدن برربنه اکری کوزله باقیلمه به جقدر .

پک اعلا قونفره نرده پایپله حق :

بزه قالبره : بیطرف اول مقابله بر ابر، دیشا بیدده هنر بریز بولندی ییچون - مثلا: «ایتنیا نک «برندیزی»

| * | بدی کوندن زیاده سورمه به جکدر .

شهری کبی — نزدیک آور و پا شمالي آفریقا او رهسته
دو شر بربر ده یا به سالمه نیدر [**] واقعاً، آمریقاده «پچینبر»
بر چوق هم شهر بلژیک وار و مه جاره که: او نلر ایجرون ده
یولی. تیصه دوش جل بیر بوله مه مقدادیز یول او زائلغنى
آنچق بود رججه آزانه بیلیورز. هر حالده بوکا با قیلمیوب
کله به چابش یامه نیدر. کان کله بن طرفندن ده «مقصد»
شکلی. جاره لری. بوند قدری بوللر «کوستر بلمنک او زده»
قو انفرده برا لایخه کوند در یامه نیدر [**]

کلینه مه به جلت ایس ایشه بوصورته او لسوون اشتراك اید بلیر

[*] شو بر زده صره لریه کوره الوریشلیدر:
بریشه، مالعله، قبریس. مارسیلا (جنوره ده قومیتلر مندن
بری وار، بی عذر فاق یو قدر،) اسویجره ده: نوشاتل.
آنه او یغونجه ایسد، او یاضن.

[**] مراد آدلی رساله من نونه کبی، تقدیم او.
لنو، فرانسز جمی: بصلی بر یلمق او زده در.

قونفرده شوبلهجه برجوق عهانلینک لایحه‌لندن، بر
چوق عهانلینک ده لایحه‌لریله برابر سکندریاندن وجوده
کله رک ایش . آکلاشوب دیکله شبلمه‌یه قالبر | * | . . بو،
قونفرده قالسین . . شوراوه بیامه من لازم کلن . شو
قونفره ایچون اولان میلریمزک درجه‌سیدر . بوکاباقلم :
برزمان . ال آلتندن دعوت يوللهه برجبر بهده بو.
لندق . نتیجه‌دن همنون اوولدق . بومنویتمز بوکون آرته.
حق نتیجه دها بیوک او لا جقدر ! . . زیرا بوکونکی
دعویمز آجیقدن آجیقدر هر کسدر هر کس دویه حق
هر دویاز کله‌یه جبالایه جقدر !

عهانلیلر . . ای همشهربلر ! . سزده ای آرقد:
تلر : آصرلر مأمورلر . . جمعیتلر . . ای بتسون
ترکالیلر : . .

| * | عهانلیلجه من ترکجه‌در: قونفره‌دبلي او لا جقدر .
بیلینمیورسه قولایه کلن دیال ایله سرام آکلاشله .
بیله جکدر .

نه دیبورسکن؟ . لطفاً جواب ویریکن [+] [+]
«عثمانی» صنتبه برآردیه طویلانیله حق بز ترکیا .
نیالیلر» ایچون کوروشوله جگ . برنتیجه برقرار ویریله
جگ او نتیجه یه قراره کوره نه یا پیله حقه پایله حق سوز
کلشی : بر جمیت پایله حق ایستین او مدن او لاجق
ایستین آیریله حق . آیریلانلدده باشک باشلر بشه
سربست قاله حقلر . یاطاقم طاقم او له حقلر . باشه
باشه جمیتلر یا به حقلر او بله جمیتلر که : یوچه مسلکجه
آیری فقط مقصده بر او له حقلر — او لازرسه نه یا بهم

[+] دعوتمزی بیلن . دویان هر رکانیدن جواب
ایستیورز . بکلیورز . انجاب ایدنلری . باصدیرر . میدانه
فوردز . بلکه دها کوزل بوللر . فکرلر بولنور . قولایلق
آرتار . هر حانده بوایلک آدیلک آرقسی بر آیاق اوں آینمه
نیدر ! ایشه بونک او زینه بر کون بلی ایدر . کونی
کنجه بوله چیفارز . شیمدیلک بر احتجاجزده قطعی دعوی
یا به حق ذاته در . صاحبی البه کندیغی کو ستره جکدر .

بزاولاچق فرض ایدیورز — مقصود براونجه: بوجمعینلر.
دن هربرینه — سکنندی مسالکنجه مسلاخ ویریلمش
اولانی اختاب ایله — هر عثمانلی کیردپیایر. بوبله اوئتجه
ایسه: ترکیاده برقاچ دکل. بیك جمعیت بولانسە «پىچى» (برە)
دېمک اولور. زیرا: هربرینك هر طرفه هر جاس. هر
دېنن آداملىرى بولنه جق: ولوکە آیرى آيرى يوتىزدىن
کیتسىنلر: تاؤزدىن كىن مقصىدلرى بىناه عاليه او كىرنىدەكى
«انكلەر» بىر اولدېيچۈن «پىچى او «انكل» ئى قالدۇر.
مېھ جايىشە جق بونجە قوت آلتىدە دنيا بىلە از بله بىلە جىكى
ايچۈن هر ايش قولايقىلە اولاچق يىتە جىڭىدر. اصل ايش
هر طرفه دال بوداق صالمىش كوكى صالمىش بىر «فرقه»
بولندىر مقدار.

بىكىن بوبله بىر فرقە وار دىنیور .. اسى «بىكىن عثمانلى» در. فقط جىمى دىكىدر: «عثمانلى» «ترکىيالى»
دېمک اولدېيغە كورە هر «ترکىيالى مجىددە» «بىكى عثمانلى»
اولماق يىنى: «بىكى عثمانلىلار» اىيجىنده ھالە «ادارە ايدىچى

اعضالر» آردستنده هر جنس هر دیندن «عثمانی» بولنق.
لازمدر. بناءً عليه: «بکی عثمانی فرقه‌سی» بوکون اولدینی
مع **الْأَسْفَ** اسـمـی بـیـله بـوزـولـدـیـی (*). وجهـهـهـ حـقـبـتـ
حالـهـهـ «بکی تـرـکـ». **ڪـنجـ تـرـکـ فـرـقـهـسـیـ** اولوب قـالمـقـدـنـ
فورـتـارـیـلـمـهـلـیدـرـ. «بکی عـثـامـانـیـ» نـكـ بـوزـوـلـشـ يـاخـودـ جـوـ.
روـکـ آـيـلـمـشـ تـمـلـ دـکـشـدـرـیـلـمـهـلـ **بـکـلـشـدـهـلـمـهـلـیدـرـ**:
وـکـاـ **بـکـیدـنـ بـرـتـمـلـ آـيـلـمـهـلـیدـرـ** .. بوـ اـزـمـ :
ترـ**ڪـیـانـیـ** دورـدـیرـهـجـقـ دـپـرـهـ **عـثـامـانـلـیـقـ** درـ!
عـثـامـانـلـیـقـ تـرـکـلـکـ دـکـلـدـرـ .

ترـ**ڪـیـانـلـیـقـ** عـثـامـانـلـیـقـدـرـ عـثـامـانـلـیـقـ تـرـکـیـانـلـیـقـدـرـ .
عـثـامـانـلـیـقـ دـیرـهـ کـنـتـ اـیـلـکـ طـاشـنـیـ قـوـیـقـ حـفـیـقـیـ بـرـ
(*) فـرـنـکـارـکـ «زـوـنـ تـرـکـ» دـیدـکـنـرـیـ تـرـجـمـهـ منـهـ
هـلـهـ مـقـصـدـمـنـهـ کـوـرـهـ **ڪـنجـ تـرـکـ** **بـکـیـ تـرـکـ** دـکـلـ .
«بـکـیـ عـثـامـانـیـ» درـ. فـرـنـکـجـدـهـ دـهـ بـرـچـوـقـلـرـیـیـ یـاـ کـلـدانـ
حقـ اـورـکـونـ **«زـوـنـ تـرـکـ»** یـرـیـسـهـ **«زـوـنـ اوـتـسـوـمـانـ»**
دـیـامـکـ اوـلـادـرـ .

«بیکی عثمانیلوق»، یعنی: حقیقی . بر «بیکی عثمانی فرقہ بی»
یا پقدار ! . .

«حقیقی» بر بیکی عثمانی فرقہ سی هر جنس، هر
حنت عثمانی ایله او لور. بوده بتون ترکیالیدر آجیق (*)
بر فونغره یا پیلسماه او لا بیلیر . قو نفره دده، مأمور دن. اها
لیدن، بیکی عثمانیلیدن . . هر جنس، هر دیندن . هر یاقه دن
بر چوق عثمانیلیک کله سیله اطرافی نیجه هر ویره بیلیر، بناء
علیه، بر دها سو بیوردز: کندیستک. اهالیستن منفعتنی،
دولتک سلامتنی ایستین هر عثمانی . هر ترکیالی قو نفره یه
کلکیه او غراشمه لیدر :

با حکومتاه او بیوشولامزه . . با حکومت «بیطرفلق
زمانی ایدی . . متارکه واردی» منطقه رنی صالح ام زده
اینه سچیر دکل رنی بر حاله بکزه تبرسه . . نه یا پیلیر :

(*) فقط. اداره سنه مأمور بر هیئتک رضاسیله
کیریلیر؛ عثمانی نبعه سندن اولیان دوستورده سامعین
صفیله شرف ویرز .

بویله بردوشونجه به طوبولونورسه، برزمان دیشاریده
قالینیویر. انسان، برزمان دیشاریده یشامقله وطن سو.
داسندن اویز آ.. یالکرنهواردر: سورونگ، آ جلقدن
اویله قورونتیسی، معاتائف. هر انسان ایمیون بوش بر
قوروتی دکلدر. اویله ایسه کله جکلر آزیقلریله حاضر.
لقلریله کله لیدرلر. بوده: یاییا کارندهکی صنعته یا الارندمهکی
ثروهه یاخود بر قاج زنکن الیله جیلرینه قوینله حق پارهه
کوونهاری دیمکدر ..

زنکنلر .. زنکنلر! اکابر وجوه اعیان اشراف..
امر اماش اخزؤسا.. وزرا وکلا.. مشیرلر.. عسکرلر حاجیلر
جوربایلر.. کشیتلر.. درویشلر.. آغالار بکلر پاشالر..
خاخاملر.. باز رکانلر.. خواجهلر قوجهلر ای قودامانلار!
یوردلریکزی یوردلریکزی ایرادلریکزی عفـ ازه
لریکزی او جاقلریکزی کارخانه لریکزی سورولر..
بکزی ماندپرالریکزی خزینه لریکزی مخزنلریکزی
ایشیکزی سکوچیکزی صندیقلریکزی دفنه لریکزی

بر صاغلام فازیفه با غلایوب جیمه کله بیلیور میسکر ؟
دیشاری به چیمه قله الا آزدن برو طبیعتی بر شه کتیر مش
دیشاریده قالمقله ایسه بر قاج کون او اسون . قیغوسزجه ،
قوز قوسزجه بر عمر سکیرمش او لا جتسکر : بونی یا به .
مهیه حق ایسه کر . ایستر اهالیدن . ایستر حکوم تبلیدن .
بوره کنه . فکرینه توز قونه مش . قونه مهیه حق او زی ،
سوزی دوز ، الی . آغیزی دوز کون «فعالی» یکینلری یکری
باره لرله . دستکلره شو قو نفره به کون در بیلیور میسکر ؟
شوابکی ایشنن برینی یائقله یا په جفتکن خیلک در جه سنه .
بیو کلکنی .. هله سزه ویره جکی منعنه ؟ فرايد بور میسکر ؟
عنهازیلر ! ..

تقدیر ایدیور میز . شوفکرک . شو قو نفره نک . شو
قو نفره نتیجه سنت نتیجه سنبه که : بز . همیزک حیانی سعادتی
سلامتی .. همیزک ذوق املی حریقی . همیزک جانی
کمیزی راحقی واری وارلنی ایستدیکی ایستیه جکی
قدر قیمتی فاؤندی اهمیتی بولیورز . نصل .. بونک

حصوایچون برویرکی بوزکاوه ویرجهست، بواز فدا
کارلقده بوانه بیل بورمیز؛ .
عنایلدر . . ای آرقداشتر :

بر مردم خبر ویردم : خبر من ایجون و قونفره بر
اجماع بر جمعیت . . بر مجلس یاپیله حق دیبلم : الى
دکنلر برآردیه طوبلانه حق . . بونی هر کس هر کو.
شیه دوبو. دلم، یازدم یاپالم اور تهاده سیدبرلم، مکن دکاسه
امکاتی بوله‌ها: آفین آفین کلم طوبلانه‌لم: کله‌بیاه جکلری
تر غلب تشویق ایددم، کنه‌مه محلت او لانلدن کله‌ی لازم
کلامک احتیاجلری نهایه کیدردم همان کوندریلمه.
لری جازهسته باقلم: پاره‌من شروتیز الور بورسه بو خیری
برنی شو قونفردیه کوندرملک خیری تک باشمزر، یا به‌لم
تک باشمزر با به‌مه به حق ایده‌ک اعانه‌لر طوبلایلم (**)

(**) حاصلانی قوافرده اونی اوزره بر «یانا فهو»
آجدق: اسپانیادن طوبلا دیغمر باشاصه «شیایه قرطبه
غرضاطه الجرا» قباره لرنی فوض و غرافلرینی تو بدق
«انداسن - قوانفره یادکاری» اولور: بش فرانقدر!

اعانه از طـو بـلا بـلـمـدـه قـوـنـفـرـهـ بـهـ كـلـهـ سـيـ لـازـمـ كـلـتـلـهـ
وـيرـمـهـ.

بـوـفـكـرـهـ . بـوـقـوـغـرـهـ بـوـدـعـوـهـ اـهـبـتـ وـيرـمـهـ . . بـوـ
دـعـوـهـ اوـبـعـمـ . . اـجـاتـ اـيدـمـ! . . كـلـكـلـهـ اـيدـمـهـ يـهـ جـكـ
اـبـهـكـ سـوـزـ اـيـلـهـ، يـارـدـيمـ اـبـهـ اـيدـمـ: كـلـكـلـهـ اـجـاتـ اـيدـمـ.
بـيلـهـ جـكـلـرـ يـارـدـجـيـ قـالـهـ جـفـمزـهـ سـوـزـ وـيرـمـهـ. الـ وـيرـمـهـ . .
فـكـ وـيرـمـهـ . . قـوـىـ عـزـمـلـرـ. نـيـنـلـرـ وـيرـمـهـ . .
الـ اللهـ وـيرـمـهـ . .

آـرـقـادـاشـلـرـ . . هـمـشـرـيلـرـ . . اـیـ عـهـانـلـيلـرـ :
بـوـفـكـرـهـ . بـوـقـوـنـفـرـهـ وـجـودـ. بـرـوـجـودـ. . صـارـ.
صـيـلـمـزـ. بـيـقـلـمـزـ بـرـوـجـودـ . . كـوـزـلـ، يـارـلاقـ . . هـمـزـهـ.
يـارـاـيشـلـيـ، هـرـاـيشـمـهـ الـوـيرـيـشـلـيـ. عـظـمـتـلـيـ، هـيـتـلـيـ. . زـورـلـيـ.
موـقـيـتـلـيـ بـرـصـانـغـلامـ وـجـودـ . . هـرـذـرـهـسـيـ، هـرـ بـارـجـهـسـيـ
بـرـبـونـدـنـ خـوشـ، بـرـبـونـدـنـ صـافـ بـرـ وـجـودـ . . فـيـضـلـيـ،
فـيـضـانـلـيـ بـرـوـجـودـ. وـيرـمـهـ، تـاـكـهـ: أـولـوـبـيـلـيـنـ، أـولـوـكـرـكـوـرـونـ
بـرـحـلـقـهـدـهـ جـانـ . . قـانـ . . حـيـاتـ . . بـرـمـاـزـهـ جـيـاتـ.

بر تازه وجود و برهیله لم . . .
جانلانهم ! . . . جالبشهلم . . .
نه یامق لازمه . یا بهم . . یا بهم یه چالبشهلم ! . . .
بر قو نفره ای چون . شیمدیلاک . . عادتاً . بالکنر بر
قو نفره ای چون . . بر قو نفره یامق . بر قو نفره یا پدر من
ای چون . . جالبشهلم ! . . .
غیرت ! . . .
موقفیت . . بونده در . . قلفره ده در ! . . .
بزده در ! . . .

• *دست‌نویسی شاعر* •

فرنکلر ایچون دکل، بنه بزرلر ایچون :
فرانسزجهسى وار
داغىقىلىبور

آدرئس : ADRESSE

H. TOUNALI
(111) Case Plainpalais
GENÈVE (Suisse)